

U POVODU OBJAVE HRVATSKOGA PRAVOPISA INSTITUTA ZA HRVATSKI JEZIK I JEZIKOSLOVLJE

Fonološko i morfo(no)loško u pravopisu

Nataša Bašić

Opće je poznato da hrvatski pravopisi sadržavaju velik dio građe koji ne pripada uskopravopisnoj problematici već je fonološke ili gramatičke naravi, a rječnici im sadržavaju oznaku jezičnopovijesne i stilske pripadnosti pojedine natuknice te savjetničke naputke. Na pitanje zašto se ta građa ipak uvršćuje u pravopise, prije se odgovaralo da je uzrok u nedostatku dobrog rječnika hrvatskoga standardnoga jezika, a u novijoj se strukovnoj literaturi može pročitati da je riječ o sadržajno naslijeđenim predlošcima starijih pravopisnih knjiga, koji sadržajno nisu ozbiljnije propitivani nego mehanički preuzimani i dopunjavani novim primjerima. Tomu se stajalištu priklanjaju i dvije suvremene teoretičarke hrvatskoga pravopisanja, Lada Badurina i Mihaela Matešić, ali naglašavaju da bi izlučivanjem svega nepravopisnoga iz pravopisnih priručnika mogući porabnici ostali uskraćeni odgovora na svoje najčešće dvojbe:

„U srećom samo hipotetskome slučaju dosljedne eliminacije svega nepravopisnoga iz pravopisne knjige iz nje bi nestala npr. poglavlja o pisanju *č* i *ć*. Naime pravopisanje tih fonema nije problem onome korisniku koji ih artikulacijski razlikuje (a ako ih i ne razlikuje, poučavanje korisnika njihovoj artikulaciji nije u ingerenciji pravopisnoga priručnika). Jednako je tako i s pisanjem *đ* i *dž* te s pisanjem *h*. Pravopisni problem pisanja kontinuate nekadašnjega jata u suvremenom standardu nikako ne bi trebao obuhvaćati pisanje alternacija /e/ i /i/, nego samo alternacija /ije/ i /je/, a i to potonje tek pod pretpostavkom prethodna priklanjanja stavu da se ono što se u pismu tradicionalno bilježi *s ije* i *je*, pod naglašenom ili nenaglašenom dužinom, u ortoepiji zapravo izjednačuje. Ni alternacija /o/ nije pravopisna tema – ta se dva glasa ortoepski razlikuju, a njihovo smjenjivanje tema je morfologije, tj. morfonologije. Kad bi se taj niz nabranjanja nepravopisnih tema nastavio, lako bi se zaključilo da je vrlo malo *pravih* pravopisnih tema – popis takvih problema vjerojatno bi se sveo tek na interpunkciju, pravopisne znakove, pisanje riječi sastavljeno i nesastavljeno, pisanje velikoga i malog početnog slova te dijelom na pisanje *ije* i *je*, dijelom na pisanje *j* i, ponovo dijelom, na pisanje riječi iz drugih jezika.“¹

Osim kolebanja u izboru i interpretaciji građe, u našim je okolnostima stabilnu pravopisnu pismenost teško postići iz dvaju razloga: prvi počiva u zabludi da imamo jedan od najsavršenijih i najprozirnijih pravopisa na svijetu jer tobože pišemo onako kako govorimo, pa dio ljudi to zaista i čini, tj. piše kako govori, a onda zbog toga ima teškoća,² a drugi je razlog u stalnoj mijeni i dotjerivanju pravopisnih pravila.

¹ Badurina, L., Matešić, M., 2011., Jezik i pravopis: teorijski pristup pravopisnom normiranju, Croatica et Slavica Iadertina, god. 7., br. 1., str. 28. – 29.

² Najpoznatiji je primjer jednosložni izgovor dugoga dvoglasnika *ie* kao [je], a piše se *ije*.

Dotjerivanje je dijelom opravdano jer se jezik i jezične navike mijenjaju pa se mijene moraju i pravopisno zabilježiti, ali je neopravdano da gotovo svaki novi pravopisac kreće ispočetka, kao da ničega do njega nije bilo, uvjeren da će upravo on svojim pravopisom ispraviti sve pogrješno i propušteno u udžbenicima, časopisima, gramatikama, rječnicima.

U posljednje vrijeme moderno je i aktivno poticanje mogućih pravopisnih porabnika da sudjeluju u konačnom oblikovanju pravopisnih priručnika, da pišu o svojim željama i potrebama, pri čemu se u njih stvara uvjerenje da će rješenja biti po njihovoj mjeri. Ipak nije tako nego se konačna odluka kako će pravopis izgledati i što će sadržavati donosi u uskom strukovnom krugu, a javnim se raspravama zapravo samo stvara privid demokratičnosti. Već sama činjenica da se na javnu raspravu nudi tekst koji je zapravo završen pa se očekuje samo njegovo dotjerivanje u detaljima i ispravljanje možebitnih propusta (kako je bilo s Hrvatskim pravopisom IHJJ-a), dovoljno govori o ograničenosti utjecaja javnosti na pravopisna rješenja.

Pri izradbi Institutova pravopisa bila je uključena tzv. šira javnost pa je korisno utvrditi koja su bila njezina očekivanja u pogledu pravopisnih odsječaka obuhvaćenih fonološkom i morfo(no)loškom sastavnicom, koja su rješenja u konačnoj inačici prihvaćena i kako su u papirnoj inačici provedena te, najposlije, kako nakon ministarske preporuke Hrvatskoga pravopisa pišu glavna dnevna i tjedna glasila, dotično njihovi portali. Školske udžbenike i priručnike nije potrebno pregledavati jer su svi izdavači morali primijeniti Hrvatski pravopis IHJJ-a da bi njihovi naslovi uopće ušli u nastavni program.

Očekivano, javnost je i nakon ponude radne inačice ostala podijeljena u pogledu udjela morfonološke sastavnice u inače fonološkom hrvatskom pravopisu. Jednima je nje bilo premalo (<http://pravopis.hr/poruka.php?id=224>; <http://pravopis.hr/poruka.php?id=364>; <http://pravopis.hr/poruka.php?id=388>), a drugi su i u pisanju *sudci, otpatci* vidjeli morfonologiju pa su to ocjenjivali nepotrebnim ustupkom starim pravopisnim navadama (<http://pravopis.hr/poruka.php?id=10>; <http://pravopis.hr/uploads/pdf/ea5f7d96630c73e.pdf>). U tako podijeljenoj javnosti moglo se pretpostaviti da autori pravopisa ne će odstupati od ponuđenih rješenja te je ostalo samo vidjeti kako će ih na kraju oblikovati u konačnoj inačici.

U prvom odlomku Predgovora Hrvatskoga pravopisa na str. VII. papirnoga izdanja ovako je definirano temeljno načelo hrvatskoga pravopisa:

„*Hrvatski pravopis* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje fonološki je pravopis s morfonološkim elementima. Fonološki je jer je utemeljen na glasovnome načelu. Prema tome se načelu u hrvatskome piše npr. *bežični, išarati, otpasti, potprogram, raščistiti, ropski, pretpristupni, svadba*. Morfonološko načelo primjenjuje se kad se čuva glasovni sastav tvorbenih sastavnica tako da se ne bilježe glasovne promjene na morfemskoj granici, tj. vodi se računa o prepoznatljivosti morfema u riječi. Prema morfonološkome se načelu piše npr. *gradski, hrvatski, ispodprosječan, jedanput, pedesettrećina, podcijeniti, podstaviti, podtočka, predsjednik*.“

Posluži li se Pojmovnikom, dodanim na kraju pravopisne knjige (str. 485. – 499.), porabnik će saznati da fonološko načelo jest „ono u kojemu se slijedi izgovor, tj. provode se glasovne promjene na granici morfema“ (str. 486.), a morfonološko jest ono „u kojemu se poštuje glasovni sastav morfema, tj. ne provode se glasovne promjene na granici morfema“ (str. 490.). Drugim riječima, Hrvatski je pravopis IHJJ-a utemeljen na izgovornom načelu kojim se provode glasovne promjene na morfemskoj granici, ali se iz definicije ne zna zašto se primjenjuje tvorbeno načelo, tj. kad se ne provode glasovne promjene na granici morfema. Pokuša li kakav porabnik to sebi razjasniti pomoću pravopisnoga Pojmovnika, ostat će bez odgovora, jer ondje nema pojma „glasovne promjene“.

Iste godine kad i Hrvatski pravopis, dakle, 2013., objavljen je u izdanju naklade Croatica iz Zagreba Pregled povijesti, gramatike i pravopisa hrvatskoga jezika autora Ante Bičanića, Anđele Frančić, Lane Hudeček i Milice Mihaljević, namijenjen srednjoškolcima, studentima i svim prosječno obrazovanim govornicima hrvatskoga jezika. Suautorice Institutova pravopisa Lana Hudeček i Milica Mihaljević začudo nisu autorice pravopisnoga poglavlja, nego je ono povjereno Anti Bičaniću,³ a one su se prihvatile pisanja Pregleda gramatike hrvatskoga jezika. Među glasovnim promjenama u gramatici navode tako jednačenje po zvučnosti, jednačenje po mjestu tvorbe, palatalizaciju, sibilizaciju, jotaciju, zamjenu a/ø, zamjenu e/ø, zamjenu l/o, ispadanje suglasnika, prijeglas i prijevoj. Za glasovne promjene kažu da mogu biti uvjetovane fonološki (okolnim glasovima) ili morfološki (oblikom). Fonološki su uvjetovana jednačenja po zvučnosti i mjestu tvorbe i ispadanje suglasnika kako bi se olakšao izgovor, a sve ostale promjene uvjetovane su morfološki.

U Pravilima Hrvatskoga pravopisa IHJJ-a u poglavlju Glasovi (str. 6. – 20.) nalazi se potpoglavlje Glasovi u dodiru (str. 12. – 17.) i ondje se navode jednačenje po zvučnosti (str. 12. – 14.), jednačenje po mjestu tvorbe (str. 14. – 15.) i ispadanje glasova (str. 15.), a unutar posljednjega obrađeno je ispadanje suglasnika (str. 15. – 17.) i ispadanje samoglasnika (str. 17.). Upravo su ta potpoglavlja uzrokom mnogih komentara i u javnoj raspravi i u kasnijoj recepciji samoga pravopisa. Naime, mnogi porabnici ističu da pravila nisu napisana dobro te da su dijelom proturječna, što se tumači promjenom nekih među njima u posljednji tren, pa su stoga ostala loše usklađena ili čak neusklađena.

Tako na str. 12. – 13. stoji: „Suglasnici koji nemaju zvučni parnjak (c, h, f) nikad se ne jednače u pismu, ali prouzročuju prelaženje zvučnoga suglasnika koji se ispred njih nalazi u bezvučni“. U Rječniku su primjeri poput: *othraniti*, *othranjivati*, *othrvati se*, *pothodnik*, *pothraniti*, *pothranjenost*, *pothranjivati*, *pothvat*, *pothvatnički*. A na str. 13. piše:

³ U izjavi za Večernji list (2. XII. 2014., str. 36.) suautorica Hrvatskoga pravopisa Milica Mihaljević kaže: „Nakon objavljivanja Hrvatskoga pravopisa Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje smatram da poglavlje 'Pregled pravopisa hrvatskoga jezika' zapravo nije više aktualno ni zanimljivo prosječnomu čitatelju, nego samo onima koje zanima koja su sve rješenja bila u uporabi“.

„Jednačenje po zvučnosti provodi se u izgovoru, ali se ne zapisuje:

a) kad se *d* nađe ispred:

- *c*: Gradac – Gradca, napredak – napredci, podcijeniti, podcertati, redak – redci“.

Budući da je pisanje *dc* bilo normirano još od 1971. na granici predmetka i osnove, ono je danas posve učvršćeno, a kolebanja su na granici osnove i nastavka nakon zamjene *a/ø* zamjetna u dnevnim i tjednim novinama te portalima i nakon pojave Hrvatskoga pravopisa, koji propisuje pisanje fonemskih sljedova *dc* i *tc* u tim slučajevima.⁴ U suvremenoj pak porabi uočuje se kolebanje u bilježenju bezvučnih suglasnika kad za njima slijede *h* i *f* na granici predmetka i osnove pa se susreću zapisi sa zvučnim suglasnicima poput *odhraniti*, *odhrvati se*, *odfikariti*, *podfrknuti*, *podhodnik*, *podhraniti*.

Povećani udio morfonoloških zapisa u suvremenom hrvatskom pravopisanju tumači se posljedicom više jezične razvijenosti i potrebe za preciznim iskazivanjem značenja, a sastavljeni su i popisi riječi koje se značenjski mogu razlikovati samo zahvaljujući morfonološkom ili tvorbenom zapisu, primjerice *nadtrčati* i *natrčati*, *odtjecati* i *otjecati*, *svatba* i *svadba* (svađa), *uzšetati* i *ušetati*, *uzšiti* i *ušiti*, *uzsisasti* i *usisati* itd. To će utjecati i na propitivanje opravdanosti postojanja dijela različitih zapisa istoga sadržaja u našim pravopisima poput fonemskih sljedova */dp/* i */tp/* u riječima *iznadprosječan* i *natprosječan*. U javnoj je raspravi također predloženo

„izbjegavanje asimilacije po zvučnosti kod predmetaka *nad-*, *od-*, *pod-*, *pred-* (*nadpolovičan*, *odhraniti*, *podhodnik*, *predkršćanski*)“ (<http://pravopis.hr/poruka.php?id=193>)

Osim toga, postoje u hrvatskom i oblične kategorije koje su jedino i poznate u morfonološkom zapisu. Jedna je od takvih pisanje pridjeva od dvočlanih imena naseljenih mjesta u kojima se prvi član ne sklanja u složenicama tipa *Ivanić-Grad* (ili drukčije pravopisno rješenje *Ivanić Grad*): *ivanićgradski*. Takvi su pridjevi, primjerice, *barićdraški* (< *Barić-Draga*), *blaževićdolski* (< *Blažević-Dol*), *cvetnićbrdski* (< *Cvetnić-Brdo*), *falinićbreški* (< *Falinić-Breg*), *špišićbukovički* (< *Špišić-Bukovica*), *zgurićbrdski* (< *Zgurić-Brdo*) i dr.

Uz to je pitanje izravno vezano i bilježenje izgovora i dodira suglasnika na morfonemskim granicama, ali i unutar osnove riječi u fonemskim sljedovima nekarakterističnima za hrvatski jezik u pohrvaćenim oblicima stranih riječi. U poglavlju Pisanje riječi iz stranih jezika (str. 67. – 75.) u Hrvatskom pravopisu susreću se fonološki sljedovi koji ne podliježu „glasovnim promjenama“, primjerice na str. 68. */m̩sl/* u *jelmslevski* (prema *Hjemslev*) ili */ksp/* u *šekspirovski* (prema *Shakespeare*), koji se, da bi se jasno čuli svi fonemi, ostvaruju izgovornom stankom: [jelm:slevski], [šeks:pirovski].

⁴ Ovdje valja upozoriti na nesuglasje među jezikoslovcima u interpretaciji je li riječ o fonološkom ili morfonološkom zapisu. Brozović i Katičić, primjerice, te zapise drže fonološkima, a Hudeček i Mihaljević u spomenutom pregledu gramatike morfonološkima (str. 153.).

Interpretacija gramatičke građe u našim pravopisima vidno je neusklađena. U Hrvatskom pravopisu tzv. nepostojani *a* i *e* (gramatički zamjene *a/ø*, *e/ø*) ne obrađuju se posebno, ali se nepostojano *a* spominje u kontekstu nepisanja *t* i *d* u izvedenicama imenica na *-dak*, *-tak*, *-dac*, *-tac*, *-tka* (*pače* – mlado patke; *želučani*) te njihova pisanja u oblicima istovrsnih imenica muškoga roda (*jadci*, *trputca*, *sudci*, *Babogredci*, *svetci*, *dovratci*...). Nepostojano *e* se u pravilima ni ne spominje. Oba su, nepostojani *a* i *e*, definirani u pojmovniku, ali u rječniku neodgovarajuće obrađeni, napose u usporedbi s imenicama ženskoga roda i-sklonidbe, gdje se sasvim nepotrebno navodi uz oblik s nastavkom *-ju* i oblik s nastavkom *-i*, koji uopće nije pravopisno prijeporan (npr. *mogućnošću* i *mogućnosti*, *radošću* i *radosti*, *sitničavošću* i *sitničavosti*...). U rječniku su, dakle, u istoj natuknici trebali biti navedeni svi oblici s tzv. nepostojanima *a* i *e* iako oni nisu pravopisno nego gramatičko pitanje i to stoga što mnogi ne znaju kako glasi genitiv jednine dijela takvih imenica, pa i sami pravopisci IHJJ-a griješe kad normiraju sklonidbu imena države *Katar*, u kojoj je nedavno održano svjetsko rukometno prvenstvo, *G Katra* namjesto *Katara*, a *Globočec* ostavljaju bez genitivnoga oblika *Globočca* i pridjeva koji se odnosi na samo naselje, *globočki*, jer se *globočanski* odnosi na stanovnike *Globočca*. Dakle, sukladno navodu iz Predgovora da se u pravopisnom rječniku „donosi iscrpan popis riječi i izraza te njihovih oblika s kojima je povezan kakav pravopisni problem“ (str. VII.), pitanje nepostojanih *a* i *e* valjalo je riješiti sustavnim navođenjem svih oblika, primjerice: *katastar*, G jd. *katastra*, G mn. *katastara*, pridjev *katastarski*, a oblika zemljopisnih imena, koji se inače ističu kao posebna vrijednost ovoga pravopisnoga rječnika zbog pridruženih etnika i ktetika, s posebnim obzirom na kajkavsko nepostojano *e* i točne etnike i ktetike, primjerice *Ivanec*, *Ivanca*, *Ivančan*, *Ivančanka*, *ivanečki*, *ivanjski*.

Smjenjivanje *l/o* gramatičko je pitanje, srodno nepostojanima *a* i *e*, neobrađeno u pravilima i nespomenuto u pojmovniku, ali s pravom uvršteno u rječnik kao pravopisna teškoća jer mnogima u pisanju ono zaista jest teškoća. Na žalost, i to je pitanje obrađeno nesustavno. Tako se od oblika imenica na *-lac* za živo navode samo nominativ i vokativ jednine te posvojni pridjev, primjerice, *mislilac*, *misliočē*, *misliočev*, a genitiv jednine (*mislioca*), nominativ množine (*mislioci*) i genitiv množine (*mislilaca*) ne navode se nikako, iako se najviše griješi upravo u genitivu množine. Dobar je primjer sagledavanja složenosti paradigme i nužnosti navođenja svih oblika imenica *vidjelac*: G jd. *vidioca*, V jd. *vidioče*, N mn. *vidioci*; G mn. *vidjelaca*, posvojni pridjev *vidiočev*.

Posebnu pozornost u institutskom pravopisu zavrjeđuje interpretacija dvoglasničkih sljedova i to promatrana u kontekstu razvojnosti u institutskim i neinstitutskim izdanjima, kojima su autori institutski zaposlenici. O tom je u ovom članku već načelno pisano u kontekstu zbunjujućega odustajanja, u konačnoj pravopisnoj inačici, od dvoglasnika kao člana fonološkoga inventara. Očekivalo se stoga da će dvoglasnik biti interpretiran kao morfonem, kako to čini hrvatski pravopisni normativist Josip Silić i pristaše njegove škole. Međutim, u poglavlju Glasovi obrađeno je raslojavanje

nečega što nema naziva, a označeno je naslovom Ije/je/e (str. 17.) te podnaslovima Kraćenje ije > je (str. 18.) i Duljenje je > ije (str. 20.).

Takvo rješenje valja izravno povezati s gledištem suautorica Hrvatskoga pravopisa Lane Hudeček i Milice Mihaljević, koje u spomenutom Pregledu gramatike hrvatskoga jezika iz 2013. opisuju zamjenu ije/je/e/i, tvrdeći da duljenje i kraćenje odraza jata ne može biti glasovna promjena jer je to oprjeka između dugih i kratkih otvornika. Po njima, glasovna promjena može biti samo zamjena *ije/je/e/i*, ali takva je zamjena zapravo slučaj prijevoja, npr. *liti – lijevati* (str. 154.).

U Hrvatskom jezičnom savjetniku (Zagreb, 1999.) dvoglasničko je raslojavanje obrađeno kao zamjenjivanje „refleksâ jata“ (str. 128. – 130.). Ondje je navedeno 9 takvih zamjena: 1. *ije/je*, 2. *ije/e* (iza l/lj, n/nj), 3. *ije/je* (iza r),⁵ 4. *ije/i*, 5. *ije/ø*, 6. *je/ije*, 7. *je/i*, 8. *e/ije*, 9. *i/ije*.

Kako se vidjelo u prethodnim nastavcima ovoga članka, među samim jezikoslovcima IHJJ-a nema jedinstvenoga pogleda ne samo na položaj dvoglasnika u fonološkom inventaru (od uvrščivanja do potpunoga nijekanja), nego i na interpretaciju njegovih fonoloških sljednika, pa onda ne može biti ni dobrih pravopisnih rješenja u smislu poboljšica i pojednostavljenja postojećih. Onima koji gledaju izvana, ne ostavlja dobar dojam činjenica da se hrvatski jezikoslovci ne mogu usuglasiti o osnovnom: o broju članova fonološkoga sustava standardnoga jezika. Dok usuglašavanja traju, suvremeni porabnici sami upozoravaju na nedostatke dijela pravopisnih rješenja koja su u vezi s dvoglasničkim pojavnicama. Iz javne se rasprave posebno izdvaja sljedeće gledište:

„Na koncu, valjalo bi usuglasiti pisanje imenica sadržećih predmetak prě-, jer tu postoji relativno jasna mogućnost da se imenice, završavajuće na samoglasnik (najčešće -a) pišu s prefiksom *pre-*, a one na suglasnik s *prije-* (tako bi bilo *preporuka*, *premosnica*, *prevara*, *prepiska*, *pretvorba*, ... ali *prijekid*, *prijegled*, *prijebirnik*, *prijeglednik*, *prijepis*, *prijevod*, *prijeslov*, *prijetisak* ... – dok sada imamo *pregled* i *prijevara*, *prebirnik*, *prezir* i *prijezir*, *prekid* uz *prijekid*, *prijetisak* uz *pretisak*, ...). U predmetku prěd- ostaje unicum od imenice *prijedlog*, što je nesuvislo: ili „ekavizirati“ i tu imenicu (*predlog*), ili jekavizirati ostale po navedenim (ili nekim drugim) načelima: *prijedsjednik*, *predpostavka*, *prijedstojnik*, *predstava*, ... Ako bi se već htjelo ostati kod status quo-a, onda bi valjalo rasčistiti neke dvojbe oko riječi u kojima dominira prefiks *pre-*, ali se pojavljuje i *prije-*: *prepjev* i *prijepjev*, *previd* i *prijevid*, *prevrat* i *prijevrat*, ... a napose u izvedenica: *prestupnik* i *prijestupnik*, *prelaznik* i *prijelaznik*, *prenosnik* i *prijenosnik* ...“ (<http://pravopis.hr/poruka.php?id=193>)

Doda li se tomu nekoliko podataka iz jezikoslovne povijesti, dobit će se prava slika o „zmešariji“ kojoj se ne nazrijeva kraj. Naime, naši su stari pokušavali razriješiti problem dvoglasničkih sljedova izradbom popisa riječi u kojima se javljaju. Golemi napor koji je prvi uložio Marcel Kušar,⁶ popisujući ostvaraje takvih riječi

⁵ S napomenom da suvremeni pravopis ima i mogućnost *ije/je* (str. 129.).

⁶ Nauka o pravopisu jezika hrvackoga ili srpskoga, Dubrovnik, 1889.: 32. – 52.

iz Karadžićeva rječnika (1852.) te po terenu ne bi li proniknuo u sustav, za što mu i Maretić iskazuje pohvalu, držeći da je time stvar „upravo do dna iscrpena“⁷ nije bio dovoljno jamstvo da predložena rješenja postanu općeprihvaćenima. Kušar je građu usustavio po vrstama riječi: na imenice se odnosi 15 pravila, na pridjeve pet, na pridjevno-zamjeničnu morfologiju tri pravila, a na glagole i glagolsku morfologiju šest pravila; ukupno s brojevima kao vrstom riječi (jedno pravilo) to je 30 pravila. U osnovskom morfemu bila je riječ o zatvorenom sustavu samo u organskim idiomima, a nastavačni morfemi povećavali su takve popise na potencijalno neograničen broj. Već Kušar upozorava da u „književnom jeziku postoji priličan broj kovanica sa *ћ* za koje ne zna prosti puk“ (1889.: 37.) te da bi sve takve riječi i njihove oblike valjalo popisati. On je to i učinio, posluživši se Šulekovim, Filipovićevim i Parčićevim rječnikom, ali izostavivši one riječi za koje je držao da su „neumjesno skovane“. Uzme li se u obzir vukovački zazor prema tvorbama zagrebačkih jezikoslovaca, opravdano se može zaključiti da je i Parčićev popis iz kojega je postavljao pravila reduciran, što znači da još uvijek takav popis nemamo te da bi ga bilo vrijedno sastaviti i uvrstiti u pravopisni rječnik.

Nastavit će se

⁷ Književne obznane, Vienac, 1889., 27.: 427.

PITANJA I ODGOVORI

ULICA VLATKA MAČKA ILI ULICA VLADKA MAČEKA?

U nekim hrvatskim gradovima i mjestima danas još uvijek možemo pronaći različito napisana višerječna imena istih ulica. Tako u nekim gradovima stoji Ulica Vlatka Mačeka (Velika Mlaka, Bibinje, Ozalj, Slavonski Brod, Pakoštane), a u drugima Ulica Vladka Mačeka (Jastrebarsko, Zadar, Petrinja, Tenja, Požega). Ako sve te ulice nose ime iste osobe, postavlja se pitanje zašto pišemo na dva načina oblik istoga imena i koji lik je pravilan.

Razvidno je da se vlastita imena razlikuju od općih imenica i podliježu nešto drugačijim pravilima. Imena nose jezične podatke, nose dijalekatni trag prostora, slika su vremena i obilježje duhovnog i kulturnog

okružja u kojem su nastala. Imena zadržavaju oblik bez obzira na podrijetlo i društveni su znak jer u njihovo značenje ulaze izvanjezični čimbenici. Zato je nužno upoznati se i s nekoliko nejezičnih podataka.

Vladko Maček rođen je u Jastrebarskom, 1879. Poznati je hrvatski političar i pravnik koji je svojim djelovanjem ostavio dubok trag u hrvatskoj povijesti. Njegovo je krsno ime Vladimir, a u dokumentima, uz ime, on sam navodi nadimak Vladko.

U kajkavskim krajevima neka se imena pišu kao umanjenice, tako je Vladek umjesto Vladimir, Ivek umjesto Ivan, Jurek umjesto Juraj itd. Mačekovo su osobno ime Vladimir često izgovarali u obliku Vladek, a on je taj oblik rabio tijekom cijeloga života. Pod oblikom Vladko poznat je kao javna osoba i tako ga isključivo i imenujemo, kako navodi Ivo